

Betydning af fedt i foderrationen for malkekøernes produktion, mælke kvalitet og metanudskillelse

Martin Weisbjerg, Mette Krogh Larsen & Maike Brask
*Institut for Husdyrbrug og Institut for Fødevarer, AU Foulum, Århus
Universitet*

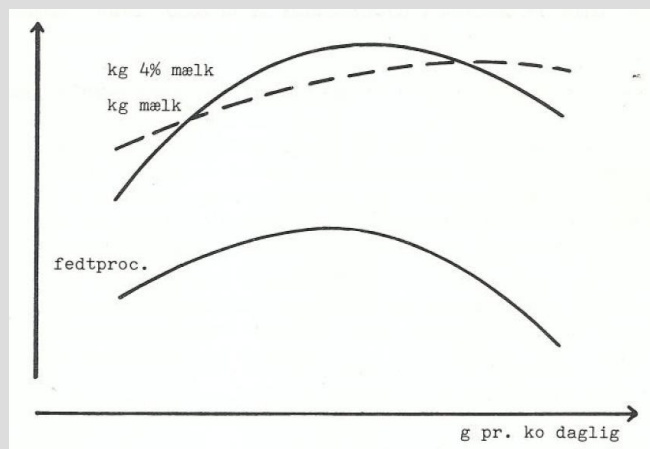
Indhold - Fedt og fedtsyrer

- Baggrund
- Omsætning og fordøjelse
- Foderoptagelse og mælkeproduktion
- Strategier for tildeling
- Mælkens sammensætning
- Metan udskillelse

Hvorfor er tilskud af fedt/fedtsyrer interessant

- Forventet positiv effekt på ydelsen

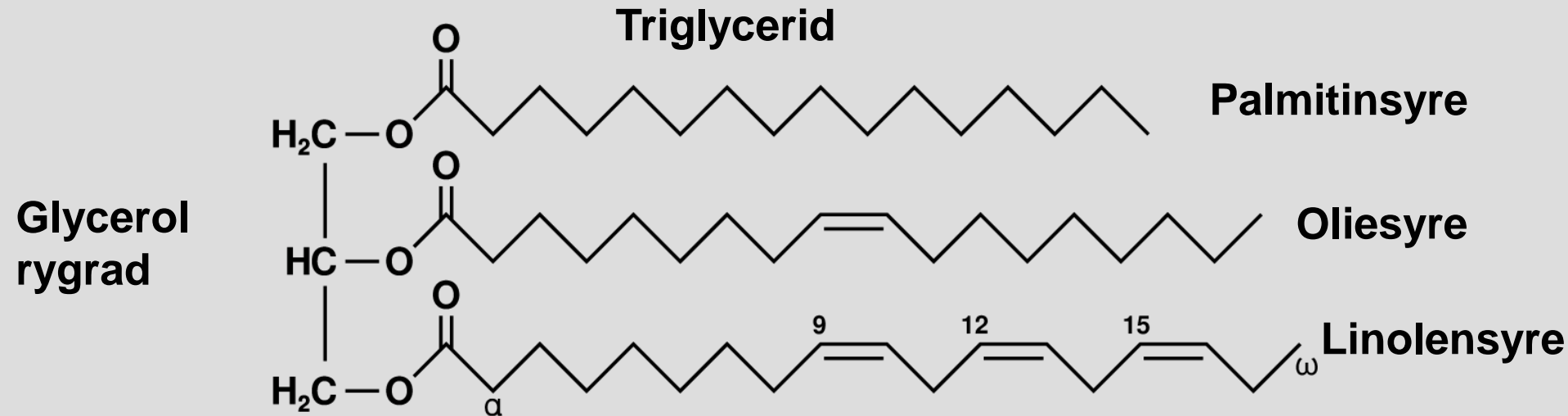
508. Beretning, 1981

- Kan påvirke mælkens sammensætning
- Kan reducere udledningen af metan

Fedt og fedtsyrer

- Højt energiindhold skyldes fedtsyrerne

- Råfedt's restfraktion - glycerol og ?
- Fedt bør købes efter fedtsyreindhold, ikke efter råfedt

Fedtsyrer og fodermidler

Stor forskel i kædelængde og umættethed

Betydende fedtkilder:

Palme: Palmitinsyre (C16:0)

Raps: Oliesyre (C18:1)

Korn, soja, solsikke: Linolsyre (C18:2)

Grønt grovfoder og hørfrø: Linolensyre (C18:3)

Fedtsyrers omsætning og fordøjelse

Fedtsyrer forgæres ikke

Spaltes i fedtsyrer og glycerol

Umættede fedtsyrer mættes, effektivitet 70-90%

Transfedtsyrer og konjugeret linolsyre (CLA) dannes som mellemprodukter

Fedtsyrer der når tarmen er derfor meget mere mættede end foderets fedtsyrer

Foderoptagelse og mælkeproduktion

Optimalt fedtniveau – danske anbefalinger

Produktionsrespons for foderfedt:

g FS/kg ts	20	25	35	45	50
EKM	100	102	104	106	106

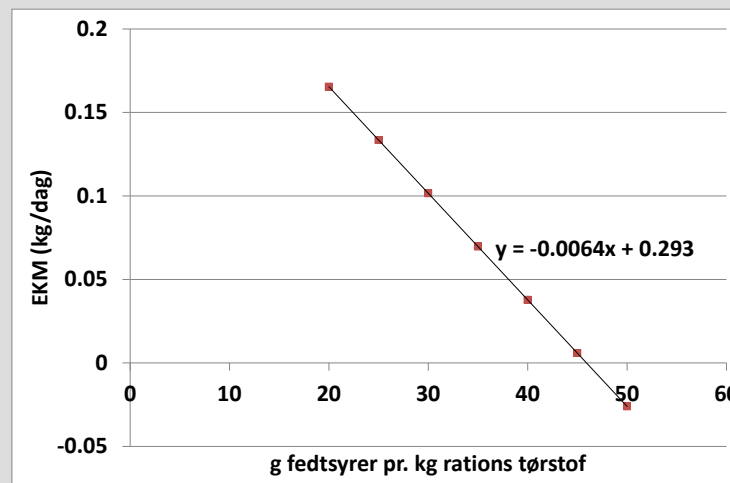
Danske fodernormer, Strudsholm et al., 1999

Maksimal ydelse ved 46 g fedtsyrer pr. kg tørstof for fedt med et jodtal på ca. 50

Ved højere jodtal – lavere optimal tilskud

Respons - forventet proportional med ydelse

Marginal respons på øget fedttildeling

Efter Børsting et al., 2003

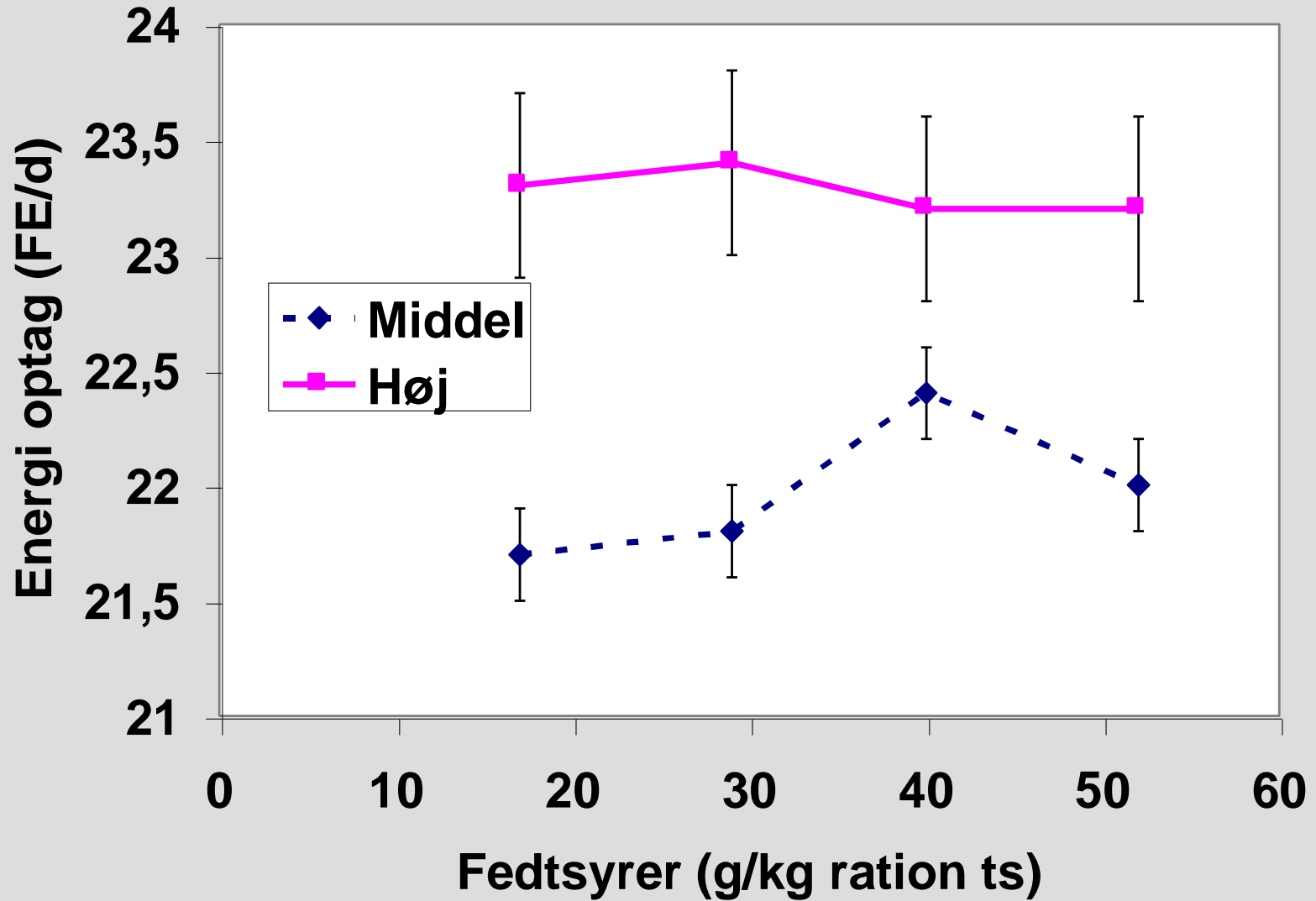
Nyere forsøg – respons på fedt

Forsøg I

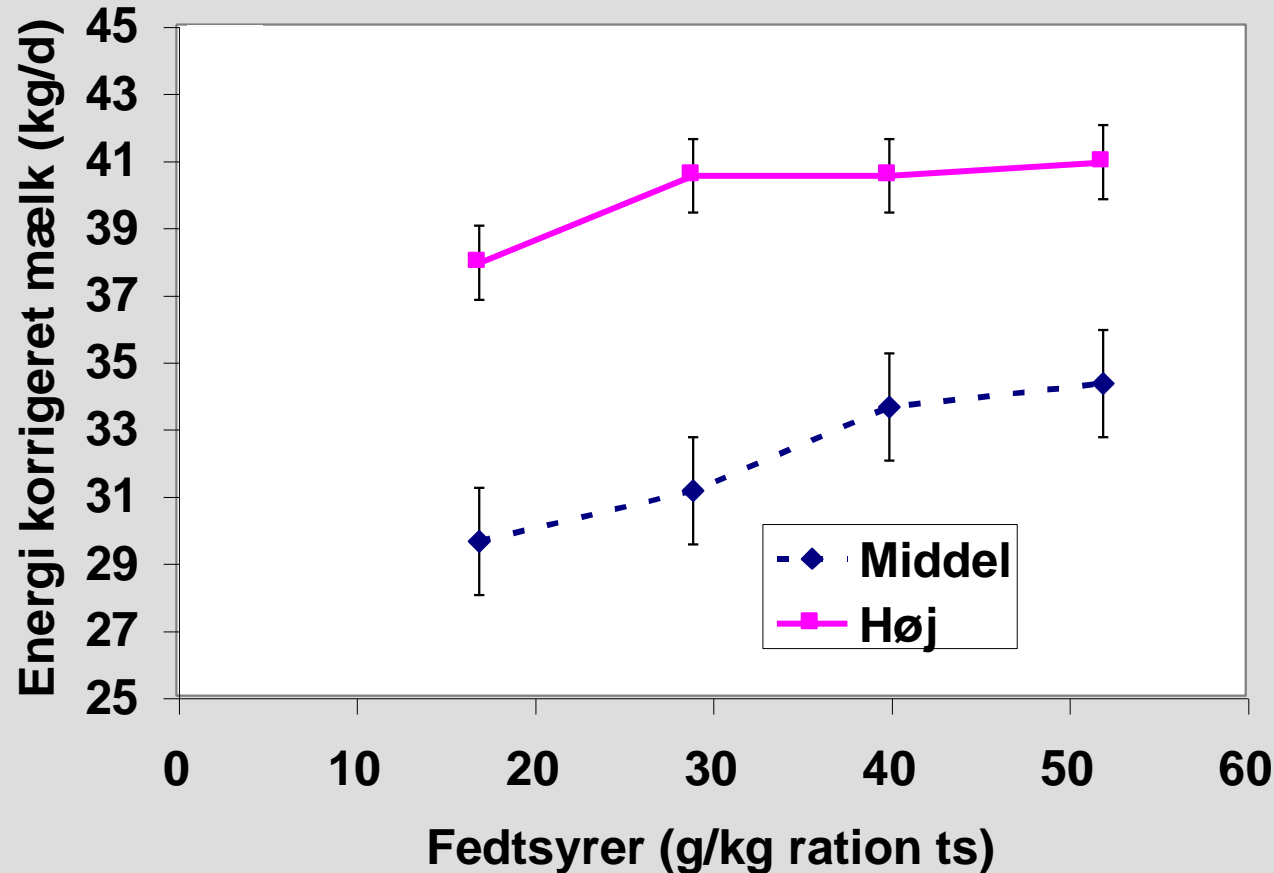

- 2 ydelsesniveauer, middel (30 kg) og høj (40 kg)
  - Ydelsesniveau konfunderet med dage efter kælving, 74 vs. 158 DEK for høj og middel
  - 4x4 romerkvadrat
  - 4 fedtniveauer (17, 29, 40 og 52 g FS/kg tørstof) – ombytning af byg med PFAD (palmefedt destillat) fedt på kg basis
  - Kløvergræsensilage baseret TMR
- Forsøgsspørgsmål:
- Er responset proportional med ydelsesniveauet?

Forsøg I: Foderoptagelse - energi

Forsøg I: Mælkeydelse

Respons ikke proportional med ydelse (laktationsstadiet) – men modsat

Forsøg II

2 meget forskellige fedtkilder

- Mættet palmitinsyrerig fedt (C16), (**Mæt, 5,04 FS i ts**)
- Rapsfrø og hørfrø 3:1, umættet (**Umæt, 5,2% FS i ts**)
- Kontrol uden fedttilskud (**Kon, 2,64% FS i ts**)

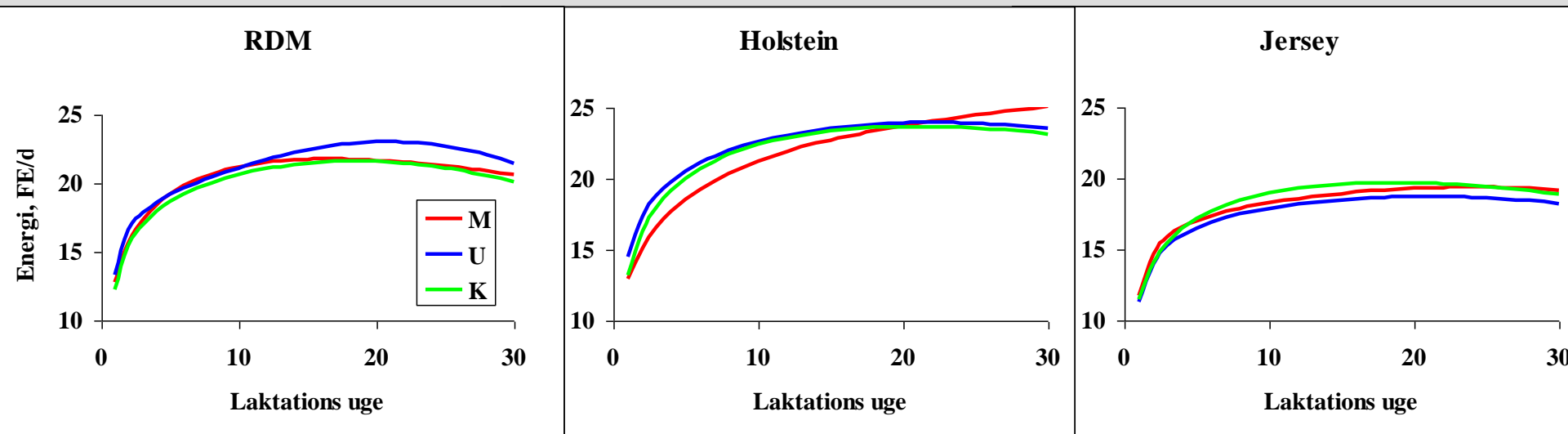
Tildeling af fedt startede umiddelbart efter kælving

Forsøg II: Energi optag, FE

Forventning:

Fedttilskud reducerer tørstof men holder energi optaget konstant

Signifikante effekter:

RDM: **Umæt** ↑

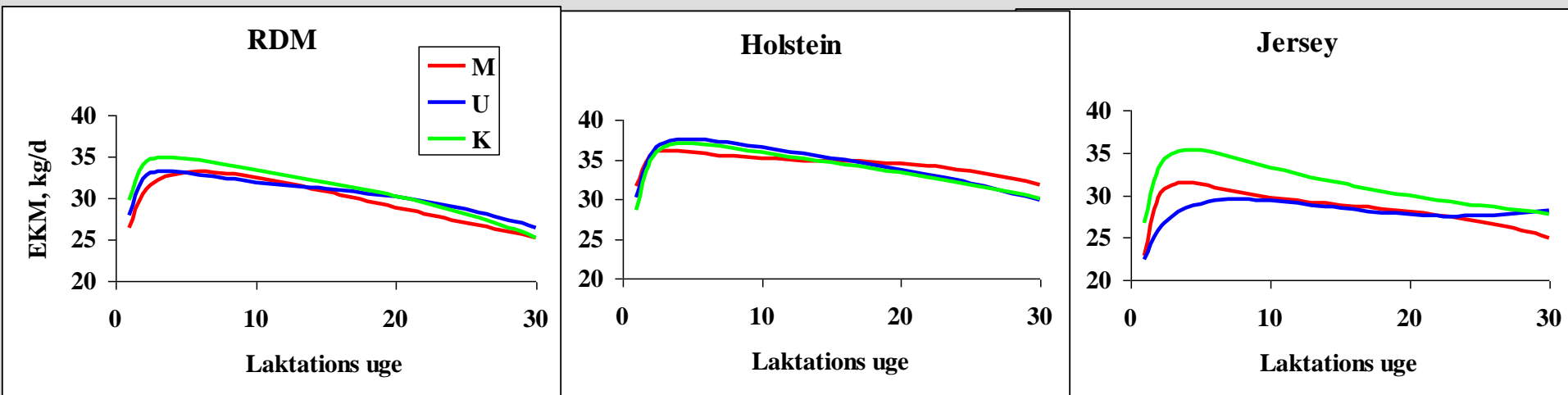
Holstein: **Mæt** ↓

Forsøg II: Ydelse, energikorrigeret mælk

Forventning:

Fedt, især mættet (**Mæt**), øger ydelsen af energikorrigeret mælk

Signifikante effekter:

RDM ↓

Jersey ↓

Forsøg III

4 niveauer af fedttilskud

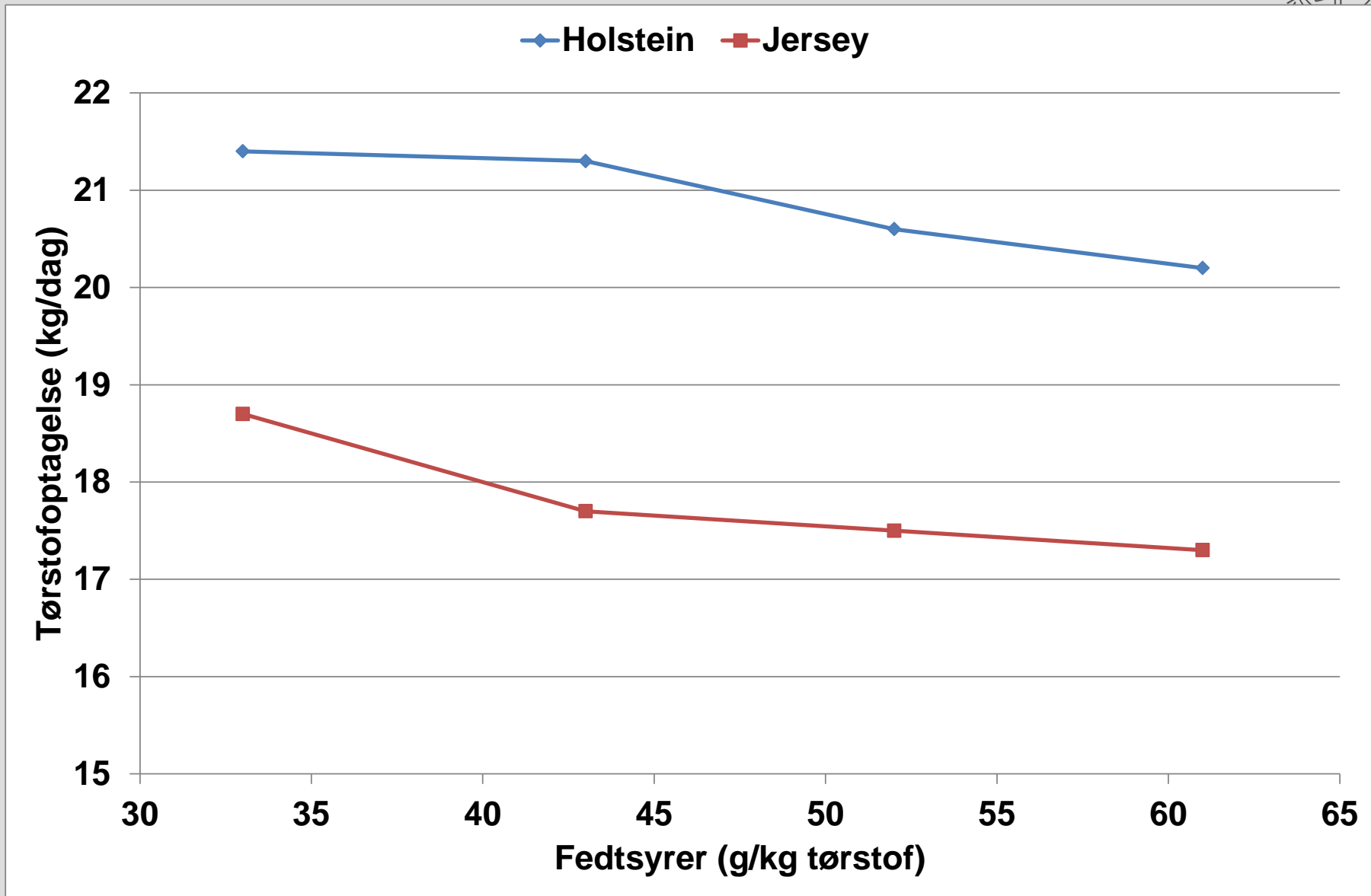
Fedtkilde rapsfrø/hørfrø

Behandlingsstart 5 uger efter kælvning

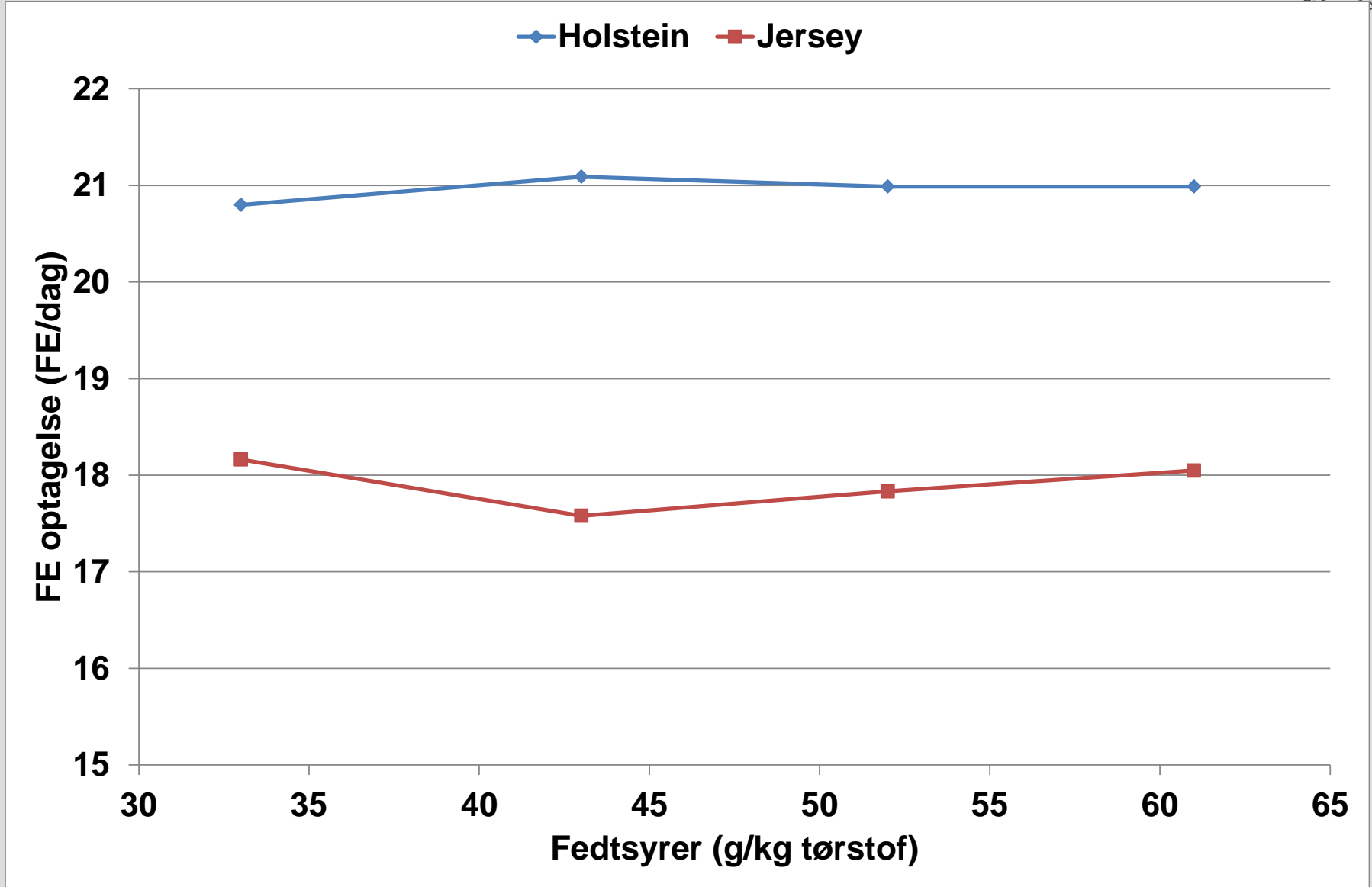
Holstein og Jersey køer

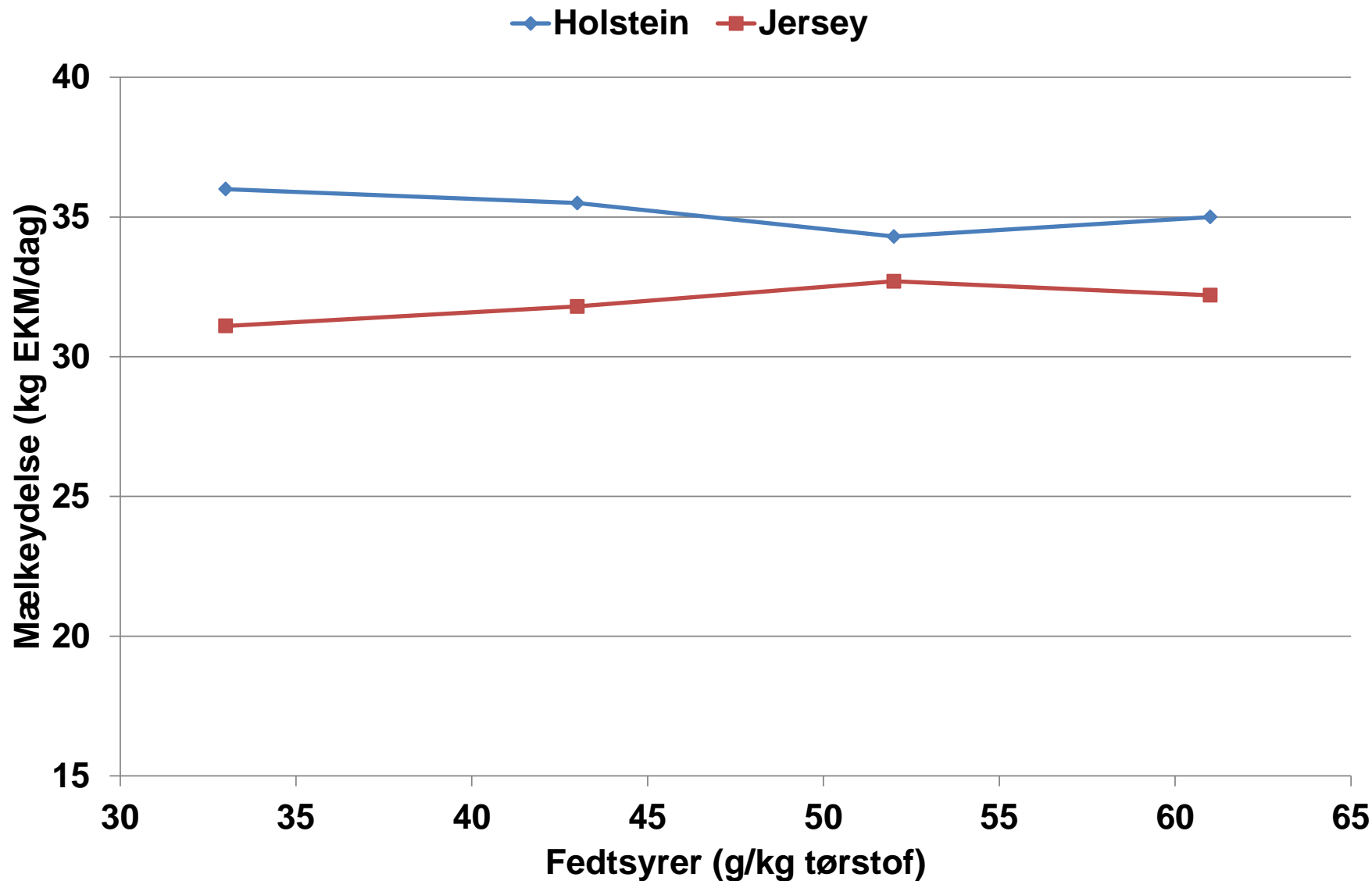
Forsøg III: Tørstof optagelse

Forsøg III: Energi optagelse

Forsøg III: Mælkeydelse

Forsøg 'IV'

Et igangværende forsøg, hvor fedt suppleringen starter efter at køerne har forladt mobiliseringsfasen, tyder på en betydelig positiv effekt af tilskudsfedt

Strategier for tildeling

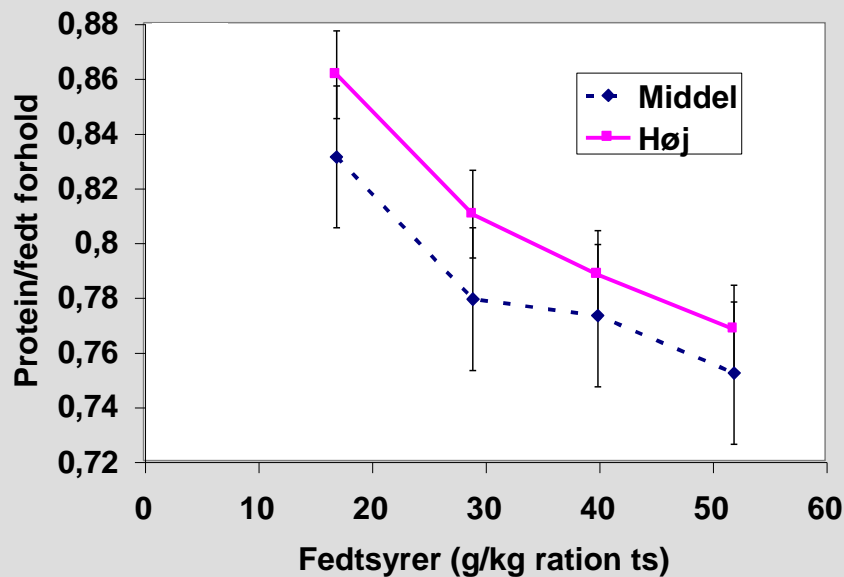
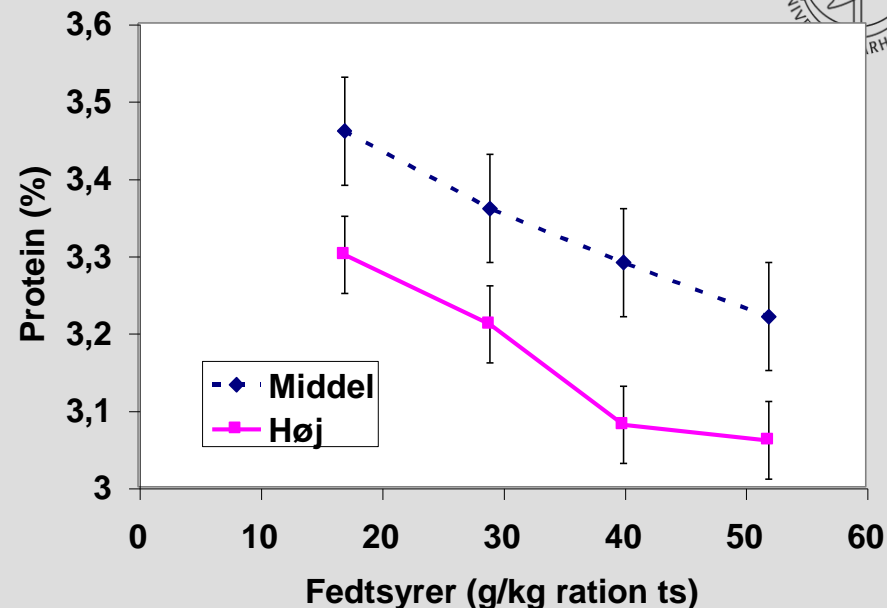
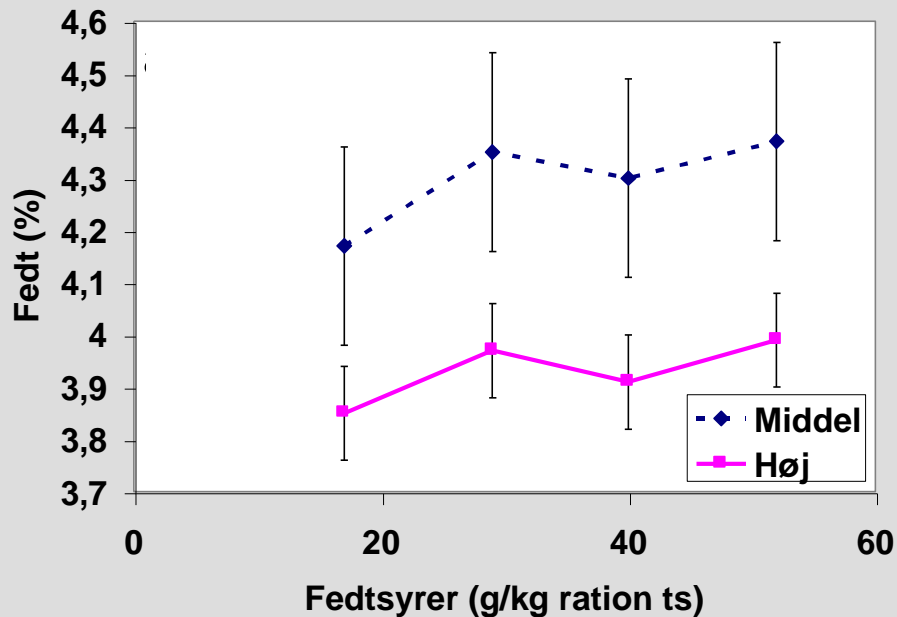

- Ingen fedttilskud i starten af laktationen
- Fedttilskud når kørerne går fra mobilisering til deponeringsfase, +8 uger efter kælvning
- Op til 45-50 g fedtsyrer/kg ts, hvis fedtprisen tilsiger det (ved højere tildeling beskyttet fedt)
- Måske mindre respons i majsbaserede rationer og meget energirige rationer
- Hvis jodtal > 50 , lavere tildeling (tommelfinger-regel er konstant jodtalsprodukt), frø mindre problematisk end som olie
- Hvis negativ pris på suppleringsfedt fedt kan man gå højere, men hvis højt jodtal (eks. bæreme) skal man være påpasselig især i strukturfattige rationer

Mælkens sammensætning

Mælkenes sammensætning (forsøg I)

Tilskud af PFAD fedt

CLA C18:2₁₀₋₁₂ - mælkefedtdepression

DJF rapport

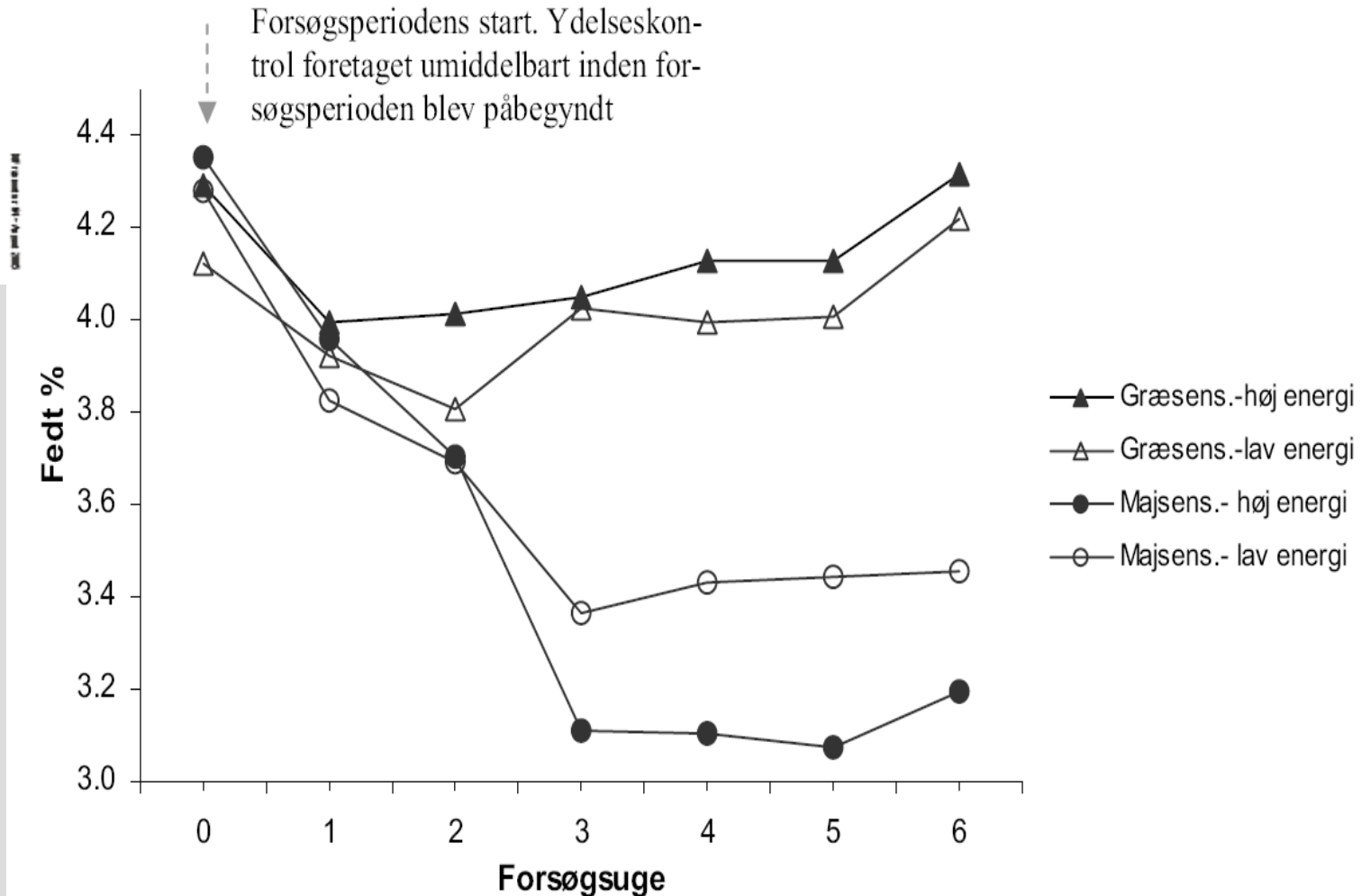
Konjugeret linolsyre (CLA) og
vaccensyre i dansk mælk
- betydning af fodring og andre
produktionsrelaterede faktorer

Traklita Mikkelsen, Hanne Sofiegaard, Mette Ting Larsen,
Mette Ris, Mette Skov, Mette Skov, Mette Skov

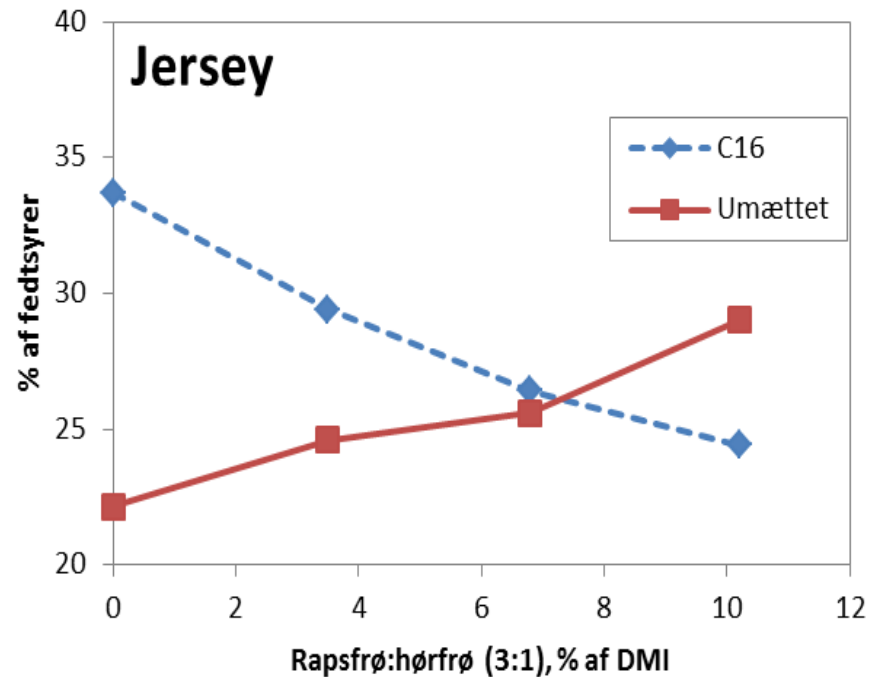
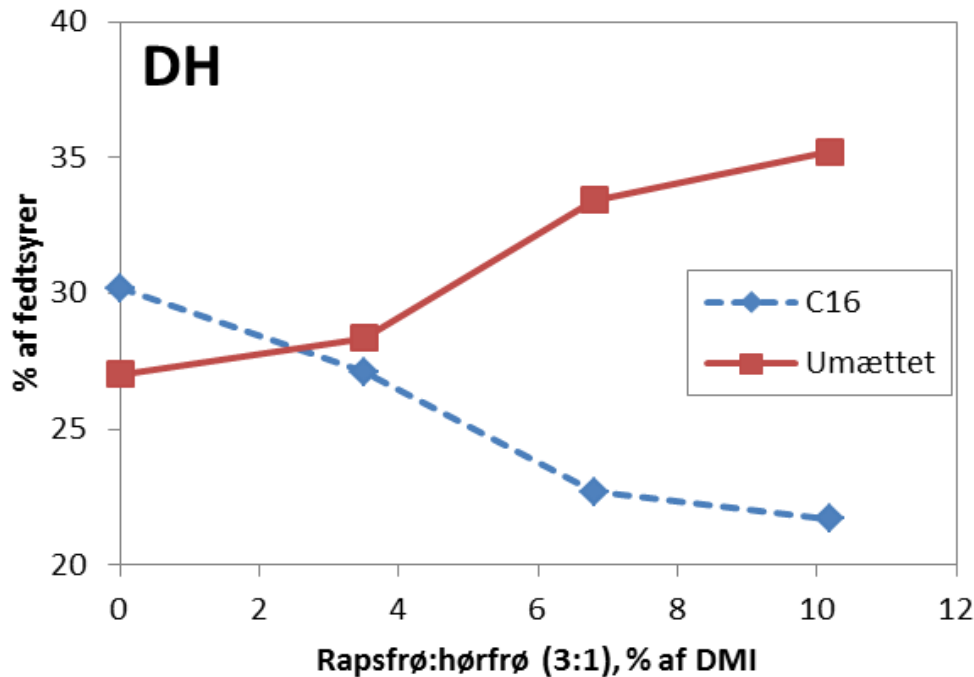
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Danmarks JordbrugsForsknin

Nielsen et al., 2005,
DJF rapport 64

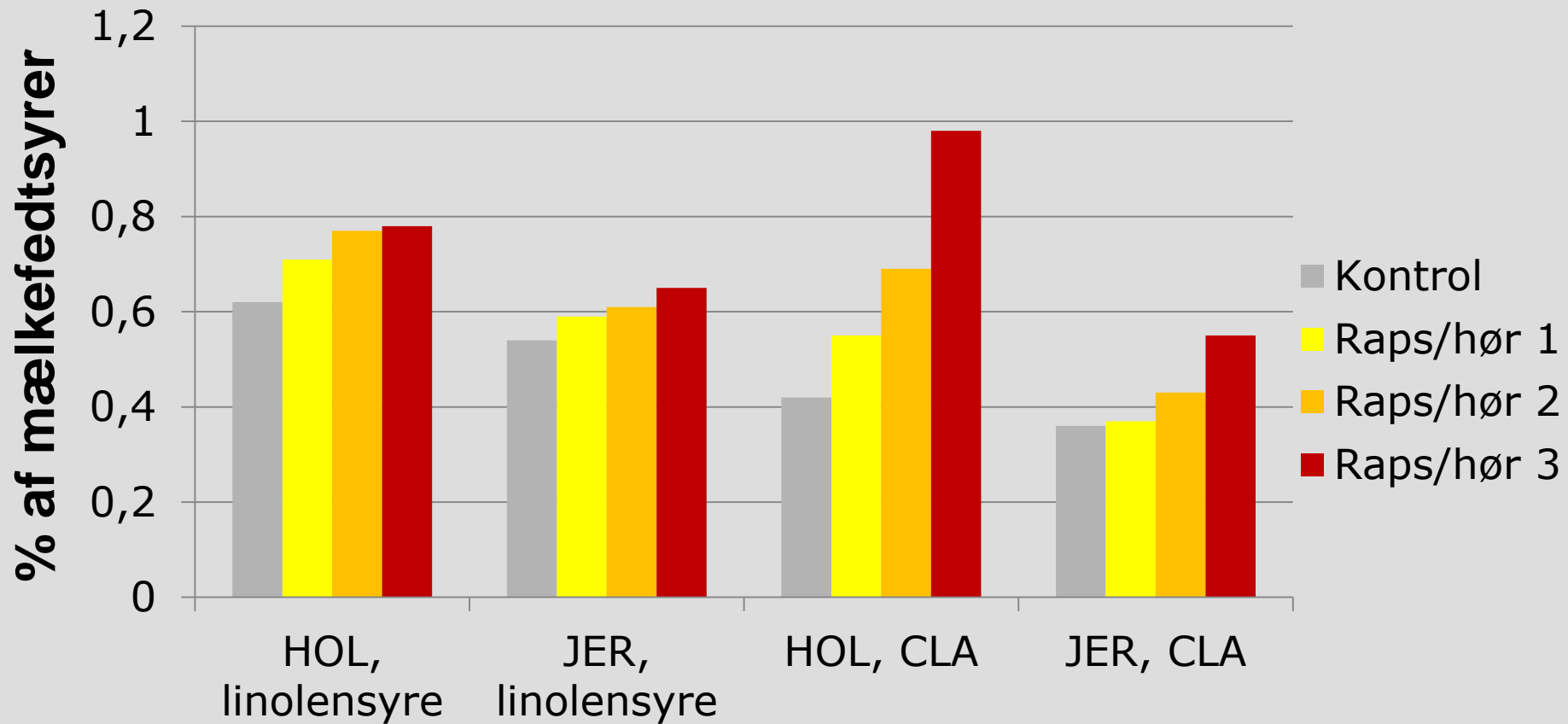

Fodring med rapsfrø/hørfrø (Forsøg III)

Fodring med rapsfrø/hørfrø (Forsøg III)

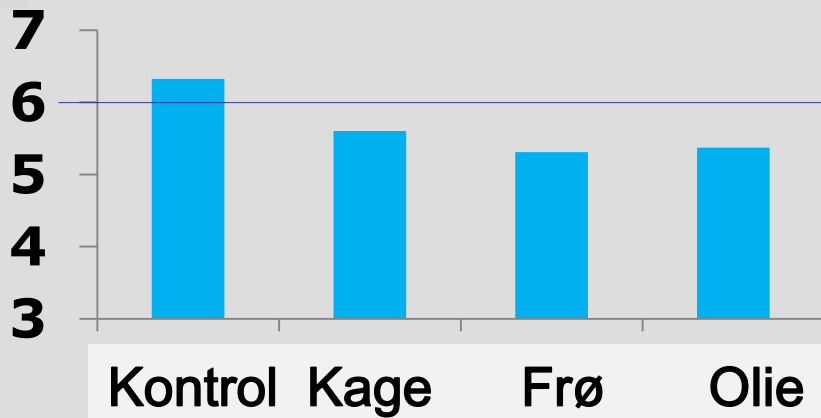

Fedt og metan – fedt forgæres ikke, men hvad siger forsøgene?

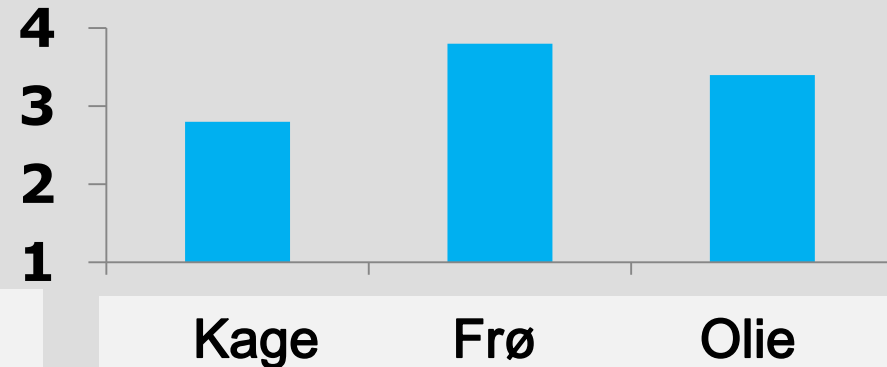

Fysisk form af fedt - raps

Metan (% af energi i foderet)

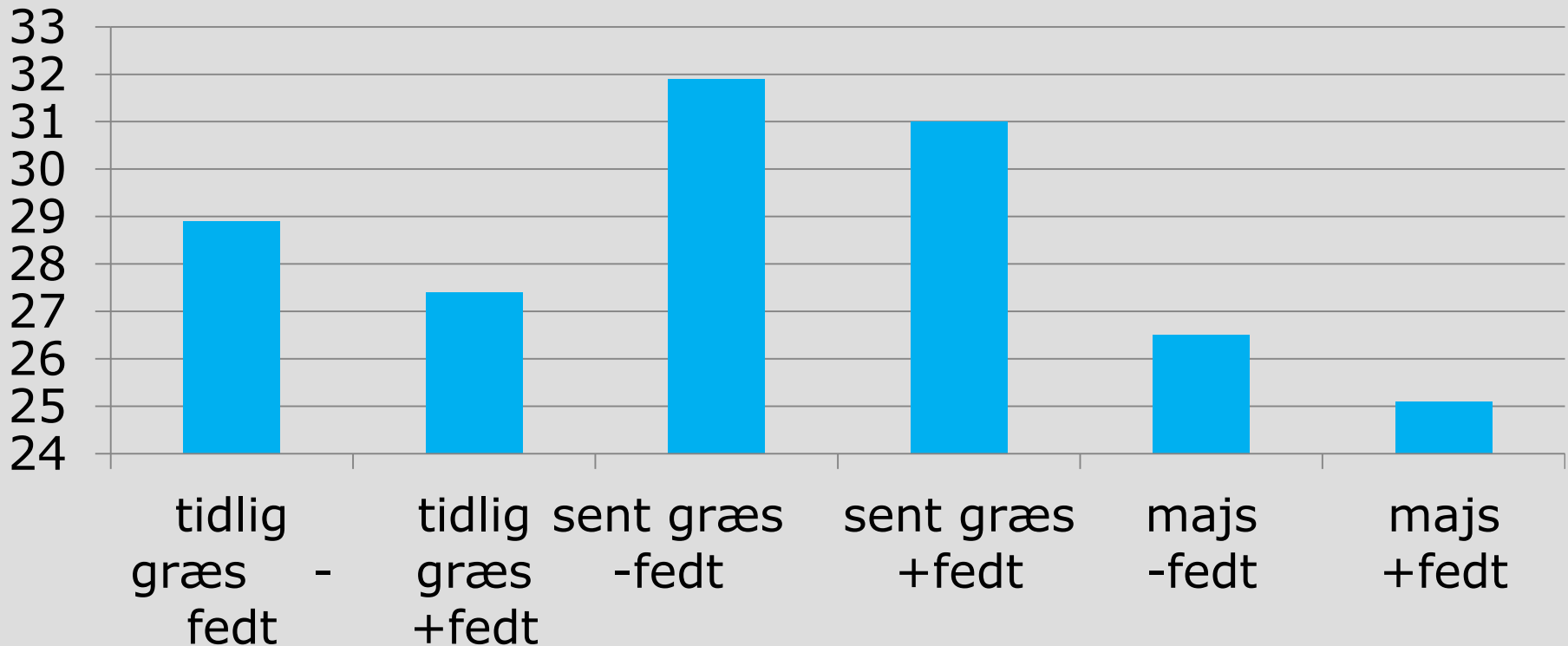
% metan reduktion, pr % fedt tilsat

Eksempel: 3 % reduktion pr. % fedt tilsat, dvs. øgning fra 30 til 50 g FS i rationstørstof reducerer metan produktionen med 6 %

Fedt x grovfoder

L CH₄/kg TS

Køer vs. gylle/biogas

3 rationer; majsens. + fedt, majsens. og græsens.

Metan fra køerne:

Majsens. + fedt < majsens. < græsens.

Metan biogas:

Majsens. + fedt > majsens. > græsens.

Metan fra gylle < 15°C:

Majsens. + fedt ~ majsens. ~ græsens.

Konklusioner

Ingen fedt til nykælvere

Når mobilisering er ovre, så op til 45-50 g FS/kg ts ved jodtal 50

Tilpas efter umættethed (jodtal), frø/kage mindre problematiske end fri olie/fedt

Fedttilskud påvirker mælkens sammensætning, kædelængde og umættethed

Fedttilskud er en sikker vej til reduktion i metanudskillelsen, ca 2,5 % reduktion når foderets fedtindhold øges med 1 % i rations tørstof

Tak for
opmærksomheden